

STORTINGET

Innst. 31 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:146 S (2018–2019)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om en desentralisert høyere utdanning for kvalitet, velferd og bærekraftige lokalsamfunn

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen om å stoppe den foreslåtte endringen av studiestedsstruktur ved Nord universitet.
2. Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake med en plan for hvordan man kan oppfylle intensjonene i Meld. St. 18 (2014–2015) om å styrke studiestedene slik at de kan bli mer betydningsfulle i sin region.
3. Stortinget ber regjeringen om å legge fram en helhetlig plan for framtidig struktur for høyere utdanning i Norge.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Marianne Synnes Emblem,svåg,

Kent Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til representantforslaget. Forsknings- og høyere utdanningsminister Iselin Nybø har uttalt seg om forslaget i brev av 21. mai 2019. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen avholdt åpen høring i saken 30. september 2019.

Komiteen viser til at strukturreformen i høyere utdanning, som ble initiert av regjeringen i Meld. St. 18 (2014–2015) Konsentrasjon for kvalitet-strukturreform i universitets- og høyskolesektoren (strukturemeldingen), har ført til de største organisatoriske endringene i universitets- og høyskolesektoren på 25 år. Intensjonen bak reformen var å øke kvaliteten på utdanninger og forskning ved å samle ressursene i sektoren på færre institusjoner. Som en følge av strukturreformen har 33 statlige universiteter og høyskoler blitt redusert til 21. Det har i tillegg blitt gjennomført flere endringer i den private delen av sektoren. Som en konsekvens av strukturreformen ble Universitetet i Nordland (UiN), Høgskolen i Nesna (HiNe) og Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) slått sammen med virkning fra 1. januar 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at i fusjonsplattformen mellom UiN og HiNe ble det slått fast at «Nåværende studiesteder skal styrkes, og bli mer betydningsfulle i deres regio-

ner», mens det i fusjonsplattformen mellom alle tre institusjonene heter: «Det nye universitetet organiseres som et flercampusuniversitet med dagens studiesteder».

Disse medlemmer viser til at fusjonen mellom Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nesna ble endelig besluttet av regjeringen i kgl.res. 19. juni 2015, der det i teksten heter som følger:

«En sammenslåing av Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nesna skal gi regionen en sterk nasjonal aktør innenfor høyere utdanning og forskning og sikre bærekraft både for virksomheten på Helgeland og for universitetet som helhet. Universitetet og høyskolen har som mål at universitetet etter sammenslåing styrker Helgeland i et langsiktig perspektiv, samtidig som det støtter og løfter tilgangen på relevant kompetanse for Nordland, Nord-Norge og Norge.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at Nord universitet ble opprettet ved sammenslåingen av Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Nord-Trøndelag gjennom kgl.res. 9. oktober 2015, altså fire måneder etter fusjonen mellom Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nesna. Ordlyden i fusjonsplattformene og vedtak som er knyttet til disse to fusjonene, er ulik.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser videre til at fusjonsplattformen for opprettelsen av Nord universitet, som ble behandlet av de respektive styrene 30. september 2015, og som lå til grunn for den kgl.res. av 9. oktober samme år, fastslår studiestedsstrukturen. I plattformens del 8 heter det som følger:

«Campusstrukturen: Det nye universitetet organiseres som et flercampusuniversitet med dagens studiesteder. Studiesteder utenfor Campus Bodø organiseres med en stedlig ledelse. Det overordnede ledelsesprinsippet for universitetet er enhetlig ledelse, og stedlig ledelse skal i størst mulig grad reflektere dette.»

Disse medlemmer mener styrets strukturvedtak i juni 2019 bryter med disse forutsetningene for fusjonen.

Komiteen vil påpeke at universitetene og høyskolene har en bred samfunnsrolle. Norge er et langstrakt land. Komiteen vil understreke at tilgang på kvalifisert arbeidskraft er en forutsetning for å opprettholde bosetting og arbeidsplasser og å videreutvikle tjenestetilbud over hele landet. Derfor har Norge bygd ut tilbudet om høyere utdanning i alle regioner. Dette er med på å sikre tilgang til kompetente fagfolk, spesielt helse- og undervisningspersonell, samt ingeniører og økonomer til næringslivet og offentlig forvaltning i alle deler av landet.

Komiteen viser til at bakgrunnen for representantforslaget er prosessen rundt framtidig studiestedsstruktur ved Nord universitet, som ledet fram mot styrebeslutningen i juni 2019 om å avvikle studiestedene i Sandnessjøen, Verdal og på Nesna. Komiteen merker seg at forslagsstillerne og en rekke organisasjoner som har gitt høringsinnspill, påpeker at en slik beslutning vil få konsekvenser ut over de studiesteder som berøres direkte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at også vertskommunene, regionene og Nord universitet som helhet vil påvirkes av en redusert tilstedeværelse og sentralisering av utdanningstilbudet.

Komiteen er enig i at utredning av slike konsekvenser bør være en del av slike prosesser, og mener derfor at det er særskilt nødvendig å vurdere hvordan distriktenes muligheter til å skaffe seg kvalifisert arbeidskraft, spesielt innenfor profesjonsutdanningene, vil påvirkes av endringer i studiestedsstrukturen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at styret ved Nord universitet i april 2019 ba om en grundigere analyse av behovet for å utdanne kandidater til offentlig sektor og arbeidsliv i og for de ulike regionene, herunder konsekvenser av endringer i studiestedsstruktur for andre deler av arbeids- og samfunnsliv, som del av sitt beslutningsgrunnlag i juni 2019.

Flertallet vil påpeke at strukturreformen ble gjennomført for å styrke kvaliteten på utdanningen og forskningen. Videre var det et viktig mål at tilgangen til høyere utdanning skal være god over hele landet, og at institusjonenes regionale rolle skal videreutvikles. Uavhengig av hvor utdanningen tilbys, må den være forankret i solide fagmiljøer og holde høy kvalitet.

Komiteen merker seg at når det gjelder forslagsstillerens forslag om en helhetlig plan for høyere utdanning, anser regjeringen at dette allerede er ivaretatt gjennom strukturmeldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til forslagsstillerens forslag om en plan for hvordan man kan oppfylle intensjonene i strukturmeldingen om å styrke studiestedene slik at de kan bli mer betydningsfulle i sin region. Disse medlemmer merker seg at statsråden i sin uttalelse til komiteen viser til at formålet med strukturreformen var «(...) å samle ressursene på færre og sterkere institusjoner». Samtidig

uttaler statsråden i samme brev at «(...) institusjonenes regionale rolle skal videreutvikles.»

Komiteen merker seg at forslagsstillerne er uenige i deler av premissene for den administrative utredningen som ligger til grunn for styrevedtaket. Komiteen viser til representantforslaget, der forslagsstillerne stiller spørsmål ved beslutningsgrunnlaget for styrets vedtak. Det reageres spesielt på at organiseringen som flercampus-universitet blir brukt som forklaring på universitetets resultater innenfor forskning, og påstanden om at studiestedene er preget av relativt små fagmiljøer med få og lite aktive forskere. Komiteen viser i den forbindelse til at kvaliteten ved de enkelte institusjonene vurderes på bakgrunn av resultatskår på et sett av indikatorer. En samlet komité skrev i innstillingen til strukturmeldingen, jf. Innst. 348 S (2014–2015), følgende:

«Komiteen viser til at departementet i tillegg til de ni nevnte indikatorene vil vektlegge andre relevante forhold i den samlede, skjønnsmessige vurderingen av institusjonenes kvalitet. Komiteen mener at faglig oppfølging av studentene, studenttilfredshet og studentinvolvering i forskningsarbeidet ved institusjonen bør inngå i denne vurderingen.»

Komiteen viser til at en enstemmig komité understreket institusjonenes betydning for regionalt næringsliv og ivaretagelse av institusjonenes regionale samfunnsoppdrag:

«Komiteen viser til at de høyere utdanningsinstitusjonene spiller en viktig rolle for regional utvikling og vekst. I et fremtidig landskap med færre institusjoner og hvor skillelinjene mellom institusjonskategoriene blir mindre, er det viktig å minne om betydningen av dette. Institusjonene skal levere arbeidskraft til hele landet og til mange ulike profesjoner og yrker, det er derfor avgjørende at dette perspektivet blir ivarettatt.»

Komiteen viser til at det i strukturmeldingen og i komiteens innstilling ble understreket at behovet for sammenslåinger gjaldt institusjoner og ikke studiesteder. Komiteen merker seg at dette er gjentatt i statsrådets svar til komiteen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at universitets- og høyskoleloven slår fast at styret for en institusjon har ansvar for å legge strategien, fastsette organiseringen og disponere ressursene. I Innst. St. 348 S (2014–2015) ble det understreket at det må også i fremtiden være opp til institusjonene selv og deres styrer å vurdere hva en hensiktsmessig studiestedsstruktur innebærer. Flertallet merker seg at dette er gjentatt i statsrådets svar til komiteen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet, som eneste parti, reserverte seg mot en slik forståelse av strukturreformen og loven i forbindelse med behandlingen av strukturmeldingen, og stod derfor utenfor følgende merknad i innstillingen:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, vil samtidig understreke at det er viktig å sikre et desentralisert utdanningstilbud, og viser i den sammenheng til meldingen hvor det presiseres fra regjeringen at dette er en strukturreform på institusjonsnivå, ikke på studiestedsnivå. Det må også i fremtiden, slik det er i dag, være opp til institusjonene selv og deres styrer å vurdere hva en hensiktsmessig studiestedsstruktur innebærer.»

Disse medlemmer mener den aktuelle situasjonen ved Nord universitet viser at Senterpartiets analyse var rett, og at strukturreformen får konsekvenser på studiestedsnivå, samt at endringer i studiestedsstrukturen ikke kan overlates til institusjonene alene.

Komiteen viser videre til forslagsstillernes forslag om å stoppe den foreslåtte endringen av studiestedsstruktur ved Nord universitet. I etterkant av at representantforslaget ble fremmet i Stortinget i mai 2019 har styret ved Nord universitet den 26. juni d.å. fattet vedtak om endringer i studiestedsstrukturen etter en forutgående høringsrunde om rektors innstilling. Komiteen er kjent med at det innen høringsfristen kom inn hele 263 høringsuttalelser.

Komiteen er kjent med at statsråden i forkant av styremøtet 30. april d.å. sendte en henstilling til styret om å vurdere hvilke konsekvenser en endret studiestedsstruktur vil kunne få for øvrig arbeids- og samfunnsnivå i regionen, særlig hvordan behovene for helseforetakene kan ivaretas.

Komiteen registrerer at regjeringen ut over dette ikke har til hensikt å gripe inn i prosessen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at henstillingen fra statsråden var i tråd med forventninger som tidligere også har vært uttrykt gjennom blant annet strukturmeldingen.

Flertallet vil vise til at strukturmeldingen pekte på styrets ansvar både for å utvikle institusjonen på grunnlag av samlede ressurser og fagmiljø og for å vurdere hvordan fagmiljø organiseres for å styrke kvaliteten. Flertallet vil vise til at det var bred politisk enighet om grunnlinjene i strukturmeldingen.

Flertallet merker seg videre at Universitets- og høyskolerådet (UHR) understreker at autonomien er avgjørende for at universitetene og høyskolene skal utføre sitt samfunnsoppdrag. Flertallet er kritiske til overstyring fra regjering og storting, og innen utdan-

ning og forskning er det særlig viktig med frie institusjoner. I en tid der academia er under press fra politiske krefter mange steder i verden, er det særlig viktig at vi slår ring rundt den institusjonelle friheten som er en forutsetning for reell akademisk frihet.

Flertallet har en klar forventning om at styrene også vektlegger sitt regionale ansvar og legger til rette for desentralisert utdanning. Flertallet vil peke på at regional utvikling er ett av målene med strukturreformen, jf. Meld. St. 18 (2014–2015). Dette ble også presisert ved Stortingets behandling av strukturmeldingen gjennom Innst. 348 S (2014–2015), hvor et bredt flertall i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen understreket

«at det er viktig å sikre et desentralisert utdannings-tilbud, og viser i den sammenheng til meldingen hvor det presiseres fra regjeringen at dette er en strukturreform på institusjonsnivå, ikke på studiestedsnivå. Det må også i fremtiden, slik det er i dag, være opp til institusjonene selv og deres styrer å vurdere hva en hensiktsmessig studiestedsstruktur innebærer».

Flertallet legger til grunn at Nord universitet skal legge til rette for at alle delene av regionen har tilgang til god kompetanse og arbeidskraft, gjennom ny studiestedsstruktur. Flertallet legger også til grunn at styret har vurdert hvilke konsekvenser studiestedsstrukturen kan få for andre deler av arbeids- og samfunnslivet, og hvordan behovene kan ivaretas på de stedene som kan få de største endringene. Flertallet viser til at Nord universitet selv opplyser at den nye studiestedsstrukturen har som mål å øke antall utdannede sykepleiere og lærere.

Flertallet vil også trekke frem at universiteter og høyskoler sammen med fylkeskommunene har et særlig ansvar for å ivareta tilgang til desentralisert utdanning, noe som også er trukket frem som et av de politikk-områdene de nye regionene vil ha et økt ansvar for fra 1. januar 2020. Flertallet viser også til at regjeringspartiene i revidert nasjonalbudsjett 2019 satte av 30 mill. kroner til utvikling av fleksible utdanninger utenfor campus og fleksible videreutdanningstilbud, og at det er foreslått 100 studieplasser til dette formål i forslaget til statsbudsjett for 2020, hvilket fullt opptrappet vil innebære 400 flere studenter årlig. Målet er å legge til rette for at flere skal få tilgang til høyere utdanning uten at de trenger å studere fast ved en universitets- eller høyskole-campus. Universiteter og høyskoler kan søke om støtte både for å utvikle og drifte slike fleksible utdanningstilbud.

Flertallet viser videre til at regjeringen i Prop. 1 S (2019–2020) varsler en stortingsmelding om styringspolitikken for statlige universiteter og høyskoler. Meldingen vil gjennomgå helheten i styringen og forankre en klar og forutsigbar styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler. Den vil blant annet ta utgangs-

punkt i forslagene fra lovutvalget som vurderer regelverket for høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil sikre frie og uavhengige universiteter og høyskoler i hele landet, som kan gi studentene forskningsbasert undervisning av høy kvalitet, relevant og tilpasset et moderne kunnskapsamfunn, og viser til at Arbeiderpartiet flere ganger har løftet verdien av frie og uavhengige forsknings- og kunnskapsinstitusjoner i Stortinget. Disse medlemmer viser videre til at da strukturmeldingen ble behandlet, understreket en samlet komité at Norge har bygd ut tilbudet av høyere utdanning i alle regioner, for å sikre tilgang til kompetente fagfolk, spesielt helse- og undervisningspersonell og ingeniører, for bedrifter og kommuner i hele landet.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet da Meld. St. 18 (2014–2015) ble behandlet, advarte mot at regjeringen satte samfunnsoppdraget til universitets- og høyskolesektoren i fare. Medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmet under behandlingen av Meld. St. 18 (2014–2015) dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med konkrete forslag om hvordan styrke UH-sektorens rolle i den regionale utviklingen.»

De rød-grønne partiene la i begrunnelsen vekt på at de fryktet at regjeringens for ensidige fokus på kvalitet, verdensledende miljøer og foretrefelighet kunne svekke det regionale oppdraget høyere utdanningsinstitusjoner har med å utdanne arbeidskraft. Regjeringspartiene stemte ned forslaget. Debatten om Nord universitet viser etter disse medlemmers syn konsekvensene av det.

Disse medlemmer vil vise til at regjeringen tok initiativ til fusjonen som i 2016 resulterte i at Nord universitet ble opprettet, men regjeringen har ikke stilt opp med tilstrekkelig tid, økonomi og studieplasser til at universitetet kunne komme styrket ut av fusjonen og levere på samfunnsoppdraget. I desember 2018 ba departementet i tildelingsbrevet styret ved Nord universitet om å beslutte ny studiestedsstruktur. Styret fikk etter disse medlemmers oppfatning ikke et tydelig styringssignal i tildelingsbrev eller utviklingsavtale for å sikre hensynet til regional utvikling. Styrets etterfølgende vedtak om å legge ned studiestedene Nesna og Sandnessjøen har skapt kraftige reaksjoner, både regionalt og nasjonalt. Nord-Trøndelag, Helgeland og Nordland har stor mangel på lærere og sykepleiere, og regionen trenger utdanningsinstitusjoner som bygger kompetanse lokalt. Regjeringen har ikke tatt det overordnede ansvaret og sørget for at sammenslåingen ledet til et bedre utdannings- eller forskningstilbud for regionen.

Disse medlemmer mener at regjeringen har feilet i sin styring av Nord universitet spesielt, og univer-

sitets- og høyskolesektoren generelt. Dersom regjeringen i fortsettelsen gir samme type styringssignaler til institusjonene, risikerer vi dårligere tilgang til utdanning i hele landet.

Disse medlemmer viser til at staten og politiske myndigheter har det overordnede ansvaret for universitets- og høyskolesektoren, og at universitet og høyskoler har institusjonell autonomi. Ansvaret for desentralisert utdanning i hele Norge, og et helhetlig, mangfoldig høyere utdanningstilbud, ligger hos statsråden og regjeringen. Budsjett, etatsstyring, tildelingsbrev, utviklingsavtaler og styringsdialog gir regjeringen legitim innflytelse innenfor dagens organisering og er viktige redskaper for å utøve politisk styring uten å gå på bekostning av frie og uavhengige kunnskapsinstitusjoner.

Disse medlemmer framhever at arbeidslivet vil ha stort behov for desentralisert utdanning og etter- og videreutdanningstilbud framover, særlig for å gjennomføre en bred kompetansereform, som Arbeiderpartiet tidligere har foreslått i Stortinget. Disse medlemmer viser videre til at Arbeiderpartiet i sine alternative budsjetter har foreslått flere studieplasser, rekrutteringsstillinger og bygg og infrastruktur i universitets- og høyskolesektoren.

En viktig årsak til at Arbeiderpartiet har ønsket denne satsingen, er at disse medlemmer mener regjeringen i etterkant av strukturmeldingen har satsset for lite og for ukoordinert på kapasitetsbygging i høyere utdanning, med den konsekvens at Norge ikke får det mangfoldet av utdanninger landet trenger for å møte samfunnsutfordringene. Disse medlemmer har etterlyst opptrappingsplaner for studieplasser og rekrutteringsstillinger i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, og mener det er nødvendig å prioritere en langt større satsing på studieplasser og stipendiater generelt og på velferdsstatens profesjoner som lærere, sykepleiere og andre helsefagutdanninger, teknologer og ingeniører spesielt. Disse medlemmer ser behov for mer aktiv bruk av tildelingsbrev og utviklingsavtaler for å sikre desentralisert, differensiert utdanning over hele landet.

Disse medlemmer understreker at det trengs politikk for kunnskap og for velferdssamfunn over hele landet, og viser til forslaget fra Arbeiderpartiet som ble enstemmig vedtatt under behandlingen av regjeringens trontale:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at høyere utdanningsinstitusjoner vektlegger sitt regionale ansvar og desentralisert utdanning i hele landet.»

Disse medlemmer vil fremheve at dette vedtaket gir en klar føring i det nødvendige arbeidet med å sikre nok fagfolk i hele landet, også på Helgeland. Dette arbeidet vil ikke lykkes dersom regjeringen ikke følger opp i budsjett og med andre styringsvirkemidler. Dis-

se medlemmer forventer derfor en forsterket politikk for å styrke regional utvikling og sikre vanlige folk over hele landet bedre tilbud om utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil sikre fortsatt lærerutdanning på Helgeland og Nesna og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å følge opp strukturmeldingen for høyere utdanning med en plan for hvordan man styrker studiestedenes regionale rolle, og der det beskrives hvordan de brede profesjonsutdanningene og den praksisnære forskningen skal styrkes for å sikre tilgang til desentralisert utdanning over hele landet. Fremtidig høyere utdanning på Nesna skal være en del av planen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer også følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre lærerutdanning på Nesna, blant annet ved å sikre økonomisk handlingsrom for utdanningen gjennom studieplasser, rekrutteringsstillinger og styrket budsjett.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med den varslede gjennomgangen av styringsprinsipper for høyere utdanning om å sørge for at målene om regionalt ansvar og lik tilgang til høyere utdanning i hele landet styrkes, og følges opp av utdanningsinstitusjonene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at endring av studiestedsstruktur er omtalt i utviklingsavtalen mellom Kunnskapsdepartementet og Nord universitet, som er gjengitt i tildelingsbrevet til Nord universitet. Utviklingsavtalene er avtaler diskutert og inngått mellom departementet og utdanningsinstitusjonene. Det stemmer på denne bakgrunn ikke at regjeringen ensidig har pålagt universitetsstyret å endre studiestedsstruktur.

Flertallet viser videre til at det i utviklingsavtalen, gjengitt i tildelingsbrevet for 2018, blant annet står følgende:

«Lærerutdanningene er en nasjonal satsning, og viktig for utviklingen av hele regionen der Nord universitet har studiesteder. [...] For å imøtekomme regionens behov skal universitetet uteksaminere et tilstrekkelig antall godt kvalifiserte og reflekterte kandidater som kan tilpasse seg fremtidens skole.»

Videre står det

«Nord universitets faglige profil definerer universitetets faglige satsinger. Profilene skal være på tvers av de

enkelte fakultet og de enkelte doktorgradsområdene, og baserer seg på en forståelse av at de utfordringene samfunnet står ovenfor krever tverrfaglig forskning og forskningsbasert utdanning med både regional, nasjonal og internasjonal orientering.»

Flertallet viser til Arbeiderpartiets omtale av regjeringens satsing på Nord universitet. I 2020 foreslår regjeringen en bevilgning til Nord universitet på nesten 1,5 mrd. kroner. Dette inkluderer økt resultatbasert uttelling på 24 mill. kroner, som viser at universitetet har økt avlagte studiepoeng, antall ferdige kandidater og doktorgrader, samt antall publiseringspoeng og tildelinger fra EU. Forslaget inkluderer en varig økning på 10 mill. kroner for blant annet å styrke kvaliteten etter fusjonen, samt 20 nye studieplasser. I tillegg har regjeringen gitt klarsignal til å starte forprosjektering av Blått bygg, som Statsbygg vil bruke 30 mill. kroner på i 2020.

Nord universitet har fått 92,5 mill. SAKS-kroner i perioden 2014–2020. I perioden 2014–2020 har Nord universitet fått 135 nye studieplasser, hvorav 105 siden fusjonen i 2016. Fullt opptrappet innebærer dette 435 flere studenter årlig i de aktuelle studieløpene. Når det gjelder rekrutteringsstillinger, har Nord universitet i perioden 2014–2019 fått 67 nye stillinger, hvorav 48 siden fusjonen i 2016, og hvorav 9 var midlertidige.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet tidligere har uttrykt sterk bekymring for konsekvensene av strukturreformen. Ved gjennomføringen av strukturreformen i universitets- og høyskolesektoren var målet bedre kvalitet gjennom sammenslåing. Ved behandlingen av stortingsmeldingen advarte Senterpartiet mot at reformen ville resultere i sentralisering. Disse medlemmer viser til at Senterpartiets advarsler ble kategorisk avvist av statsråden og stortingsflertallet som skremselspropaganda. Omkvedet var tvert imot at ingen campuser skulle bli nedlagt, men alt skulle utvikles videre. Dessverre viser denne saken at Senterpartiet fikk rett og at sentraliseringen allerede er et faktum. Disse medlemmer viser til at det har pågått en nedbygging av studiestedene ved Nord universitet helt siden fusjonen var et faktum. Dette til tross for regjeringens og stortingsflertallets forsikringer samt formuleringene om videreutvikling som er nedfelt i fusjonsavtalen. Disse medlemmer reagerer på at dette skjer under dekke av behov for økt kvalitet, sterkere enheter og fagmiljøer. Denne situasjonen viser at det var grunnlag for Senterpartiets reservasjoner mot strukturreformen i Innst. 348 S (2014–2015), der representanten for Senterpartiet fremmet sterk kritikk av både analysen og premissene som regjeringen la til grunn for strukturreformen i Meld. St. 18 S (2014–2015):

«Komiteens medlem fra Senterpartiet er bekymret for at både kvalitet og geografisk tilgang på høyere

utdanning vil svekkes når regjeringen i meldingen registrerer en storstilt sammenslåing av institusjoner. Dette medlem registrerer at prosessen er begrunnet i behov for å øke kvaliteten innen utdanning og forskning, men mener det er en fare for at regjeringens manglende gjennomgang av kvalitetsdrivere, samt meldingens snevre definisjon av kvalitetsbegrepet, vil kunne føre til en storstilt sanering av gode fagmiljøer og frata regionene viktig forskning og kompetanseutvikling. Dette medlem er derfor kritisk til utgangspunktet og premissene for den pågående prosessen.

Dette medlem mener meldingen er for ensidig i sin vektlegging av enkelte svakheter ved dagens universitets- og høyskolesystem uten at dette balanseres opp mot det norske UH-institusjoner faktisk oppnår av fremragende utdanning og forskning. Dette medlem mener regjeringen på denne måten underslår den verdien som kunnskapsutvikling og kandidatproduksjon i et mangfold av institusjoner spredt over hele landet har av betydning, både nasjonalt og regionalt. Dette medlem mener det svekker den analysen meldingen bygger på. Dette medlem oppfatter at regjeringen mangler en bevisst høgskolepolitikk og i praksis kun kjører fram universitet som alternativ for strukturendringer. Dette medlem frykter at resultatet vil kunne bli lavere kvalitet i de brede profesjonsutdanningene og en nedprioritering av institusjonenes oppgave med å dekke behovet for arbeidskraft regionalt.»

Disse medlemmer fastholder denne kritikken.

Disse medlemmer viser til at de statlige universitetene og høyskolene er statlige forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og er i universitets- og høyskoleloven gitt institusjonell autonomi og mandat til selv å fastsette virksomhetens interne organisering. Disse medlemmer vil allikevel påpeke at institusjonenes autonomi ikke er absolutt. Styrenes myndighet er delegert av departementet som eier av høyskolene og universitetene. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen ikke kan abdisere fra det politiske ansvaret når institusjonene foretar disposisjoner som er i strid med politisk vedtatte målsettinger. Det er for disse medlemmer opplagt slikt at større disposisjoner og organisatoriske endringer bør avklares i en dialog med eier. I all forvaltning av statlig eierskap er det et prinsipp at staten, innenfor rammen av lovgivning og prinsipper for god eierstyring, skal være en aktiv eier. I dette ligger også en forutsetning om at statsråden må følge opp at institusjonene drives i samsvar med vedtak og de forutsetninger som Stortinget har lagt til grunn ved etableringen og senere. Disse medlemmer mener derfor at statsråden ikke kan fraskrive seg ansvaret for den pågående prosessen ved Nord universitet eller tilsvarende situasjoner ved andre høyskoler og universiteter. Disse medlemmer mener at regjeringen, som i forbindelse med styrebehandlingen framholder Nord universitets autonomi, er uklar i styringsdialogen. I tildelingsbrevet for 2019 påpeker Kunnskapsdepartementet at den desentraliserte strukturen ved Nord universitet er et problem:

«I tillegg er universitetets desentrale struktur en utfordring i arbeidet med å skape en helhetlig faglig satsing både innenfor forskning og utdanning.»

Departementet pålegger videre universitetet å endre studiestedsstrukturen ved å sette følgende utviklingsmål for 2019:

«Beslutte ny studiestedsstruktur innen utgangen av februar 2019, som inneholder prinsipper for differensiering av faglig og administrativ aktivitet ved de ulike studiestedene. Beslutte en helhetlig campusutviklingsplan for Nord universitet basert på fremtidig studiestedsstruktur innen sommeren 2019.»

Det er derfor for disse medlemmer tydelig at sentralisering av studiesteder er en villet politikk for regjeringen.

Disse medlemmer mener at studiesteder som tidligere har vært opprettet av Stortinget som selvstendige institusjoner, ikke kan legges ned gjennom et styrevedtak, men at saken må bringes inn for Stortinget på egnet måte.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber om at styrevedtak om avvikling av studiesteder ved de enkelte institusjonene i UH-sektoren skal fremlegges for Stortinget for endelig behandling.»

Disse medlemmer viser til at det nye nasjonale krav gjør det mer krevende å opprettholde studiesteder og -tilbud. Nasjonal omlegging av grunnskolelærerutdanningene har utløst krav om mer forskning og økt andel med første- og toppstillingskompetanse, og ny studietilsynsforordning krever at alle studieprogrammer tilbys av forskningsaktive fagmiljø. Ved behandlingen av strukturmeldingen påpekte Senterpartiet farene ved å pålegge alle institusjonstyper samme krav. Senterpartiet mente derfor at det er behov for først å drøfte arbeidsdelingen i sektoren for så å sikre at kvalitetskravene ikke undergraver institusjonenes oppdrag. Ved behandlingen av strukturmeldingen understreket Representanten for Senterpartiet dette slik i Innst. 348 S (2014–2015):

«Dette medlem mener det er naturlig først å drøfte en tydeligere arbeidsdeling mellom universitetene og høyskolene for så å diskutere ambisjoner og kvalitetskrav for den enkelte kategori. Dette medlem er kritisk til at kvalitetskravene verken er tydelige nok eller drøftet opp imot institusjonenes samfunnsoppdrag. Dette medlem savner en drøfting av blant annet kvalitet i selve utdanningen i meldingen og mener at dette ikke er tilstrekkelig reflektert i kvalitetsmålene som institusjonene skal måles etter. Slik sett er det oppsiktsvekkende at dette ikke vil bli diskutert før i den varslede stortingsmeldingen om kvalitet som skal legges fram for Stortinget i 2017. Dette medlem mener det er behov for å drøfte

hvorvidt de ni kvalitetsindikatorerne som regjeringen presenterer, er fornuftige gitt at høyskolene og universitetene fortsatt skal ha ulike funksjoner og oppdrag selv om de opererer under samme lovverk.

Dette medlem er bekymret for at disse kvalitetsmålene vil føre til fusjoner fordi det ikke vil være mulig for alle institusjonene å innfri på alle parameterne uten at det dermed betyr at institusjonen ikke leverer kvalitet.»

Disse medlemmer mener den aktuelle situasjonen viser at det er grunnlag for å opprettholde kritikken og framholde behovet for endringer som sikrer at kvalitetskriteriene ikke undergraver institusjonenes mulighet til å oppfylle sitt samfunnsmandat.

Disse medlemmer er svært bekymret for hvilken presedens denne saken setter dersom ikke Stortinget omgjør vedtaket om nedlegging av studiestedene ved Nord universitet.

Disse medlemmer viser til partiets kritikk i innstillingen til strukturmeldingen. Det grunnleggende problemet med hele strukturreformen er at den var for hastet og underfinansiert. Disse medlemmer viser til at de historiske skjevhetene i finansieringen mellom institusjonene ikke bare er videreført, men i praksis forsterket gjennom innføringen av nye indikatorer som gir størst uttelling for dyre universitetsfag, og som går i disfavør av de tradisjonelle høyskoleutdanningene som lærerutdanning og sykepleierutdanning.

Disse medlemmer har advart mot å øke den resultatbaserte andelen av finansieringen og viser til at flertallet, alle bortsett fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, i forbindelse med behandlingen av strukturreformen sluttet seg til såkalte «strukturelevante indikatorer» som systematisk gir høyere skår til forskningstunge institusjoner. Disse medlemmer mener at sett i lys av fusjonene i universitets- og høyskolesektoren, hvor flere institusjoner har fått en mer kompleks struktur med flere geografiske enheter som til dels er spredt over store avstander, er det stor fare for at flere institusjoner vil settes under press og avvikle studiesteder å få bedre måloppnåelse.

Disse medlemmer viser i den forbindelse til høringsinnspillet fra Forskerforbundet, som skriver følgende:

«For å sikre det viktige målet om et godt høyere utdanningstilbud i hele landet mener Forskerforbundet det er nødvendig å endre kriteriene for måloppnåelse som sektoren styres etter. Dette kunne være innføring av, eller større vektlegging av indikatorer/kriterier knyttet til institusjonenes regionale rolle og orientering, samarbeid med regionalt næringsliv og arbeidsliv. Det kunne også være indikatorer knyttet til kriterier for kvalitet ved praksisstudiene i profesjonsutdanningene. Dette vil kunne ivareta et større mangfold i universitets- og høyskolesektoren.»

Disse medlemmer støtter dette.

Disse medlemmer mener at selve finansieringssystemet er en driver for sentralisering, og at det derfor det er tvingende nødvendig å endre kriteriene for måloppnåelse. Disse medlemmer mener innføring av nye, eller større vektlegging av, indikatorer og kriterier knyttet til institusjonens regionale rolle, samarbeid med regionalt næringsliv og arbeidsliv, bør innføres for å ivareta et større mangfold i universitets- og høyskolesektoren. For å ivareta det regionale oppdraget og stimulere til desentraliserte utdanninger mener disse medlemmer at institusjonene må kompenseres for smådrifts- og avstandsulemper.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen jevnlig, og minst én gang i hver stortingsperiode, legge fram for Stortinget en analyse av finansieringssystemets innvirkning på strukturen i sektoren når det gjelder både studiesteder og fagtilbud.»

«Stortinget ber regjeringen endre finansieringssystemet og innføre incentiver for desentraliserte studietilbud som er etterspurt av regionalt arbeids- og næringsliv.»

Disse medlemmer viser til at Kunnskapsdepartementet har satt opp et sett indikatorer for å måle gevinster av de fusjonene som er gjennomført i forbindelse med strukturreformen. I den forbindelse er de fusjonerte institusjonene pålagt å definere måltall for hvilke gevinster de skal ha oppnådd som følge av fusjonene i 2025. Disse medlemmer er kjent med at flere av institusjonene har uttrykt at de er kritiske til de indikatorene som er definert, og at de ikke ser verdien av å sette slike måltall. Til tross for at institusjonene har rettet kritikk mot indikatorene og bedt om en dialog, har departementet avvist dette og fastholder de fastsatte parameterne. Institusjonene er altså tvunget til å fastsette måltall som de selv mener de ikke kan gi en god begrunnelse for. Disse medlemmer reagerer på at regjeringens målstyring av sektoren er rigget slik at dokumentering av såkalt gevinstrealisering skal skje på tvers av det institusjonene selv mener er egnet for å uttrykke effekter og kvalitetsforbedring. Disse medlemmer er svært kritiske til dette og mener at de fastsatte indikatorene ikke er egnet til å dokumentere eventuelle gevinster ved selve fusjonene.

Disse medlemmer har merket seg at medlemmer fra Fremskrittspartiet har tatt til orde for å bringe strukturvedtaket ved Nord universitet inn for Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité. Disse medlemmer mener det er oppsiktsvekkende at et regjeringsparti antyder at det er begått feil i prosessen i en slik grad at det gir grunnlag for å ettergå saken i kontroll- og konstitusjonskomiteen, uten at regjeringen har

håndtert det. Disse medlemmer tar dette til etterretning. Disse medlemmer mener det er viktig å få belyst alle sider ved denne saken og stiller seg positive til å bringe saken inn for kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Disse medlemmer vil påpeke at denne saken ikke i første rekke dreier seg om muligheten for å videreføre utdanningstilbud på Helgeland i regi av andre enn Nord universitet. En diskusjon om mulige alternativ kan lett overskygge den virkelige debatten. Det denne saken dreier seg om, er de politiske konsekvensene av at styret ved Nord universitet vedtar nedlegging i strid med avtaler og i strid med samfunnsoppdraget. Disse medlemmer mener at forslag som åpner for andre løsninger enn å reversere vedtaket om nedlegging av Nesna, kan bli brukt for å svekke posisjonen til de mindre studiestedene. Disse medlemmer mener det er en risiko for at dette vil skape presedens, og at det indirekte kan legitimere en videre sentralisering i universitets- og høyskolesektoren.

Disse medlemmer har merket seg at Universitetet i Tromsø på et tidspunkt var en potensiell interessant for videre drift av studietilbudet på Helgeland. Disse medlemmer mener dette illustrerer skjevheten i sektoren, der de store etablerte universitetene vil ha økonomisk mulighet og en større portefølje som kan gi fleksibilitet og muligheter til å engasjere seg i drift utenfor sitt geografiske kjerneområde. De økonomiske rammene for nye universiteter, som Nord universitet, er samtidig slik at de settes i en situasjon som gjør det krevende å opprettholde eksisterende struktur.

Disse medlemmer mener det er alvorlig at regjeringen har presset fram en fusjon, unnlatt å gi institusjonene tilstrekkelige rammebetingelser og skjøvet ansvaret for upopulære konsekvenser av strukturreformen over på institusjonenes styrer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, påpeker at utviklingsmålene er en del av utviklingsavtalene, som er avtaler diskutert og inngått mellom departementet og utdanningsinstitusjonene, og som derfor er gjenstand for både dialog og enighet før de gjengis i tildelingsbrevene fra Kunnskapsdepartementet. Beskrivelsen av dette som ensidig pålegg er derfor feil.

Flertallet viser til omtalen om at nedleggelse av studiesteder bør behandles i Stortinget, og påpeker at bestemmelsen i lov om universiteter og høyskoler som gir styret ansvar for institusjonenes interne organisering, ble enstemmig vedtatt av Stortinget i 2005, og at det etter dette ikke har blitt opprettet eller lagt ned studiesteder eller institusjoner som følge av vedtak i Stortinget.

Flertallet viser til omtalen av historiske skjevheter i finansieringssystemet og påstanden om at disse er forsterket gjennom endringer i indikatorene. Flertallet påpeker at de nye universitetene Universitetet i Stavanger, Universitetet i Agder og Nord universitet i perioden 2013–2019 har hatt en vekst på henholdsvis 30 pst., 28 pst. og 9 pst., mens for eksempel UiO har hatt en realvekst på 5 pst.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at nedleggingen av campus Nesna og sykepleierutdanningen i Sandnessjøen er en nedlegging av studiesteder, ikke institusjoner, altså et klart avvik i forhold til det som ble presisert ved Stortingets behandling av strukturmeldingen gjennom Innst. 348 S (2014–2015), hvor et bredt flertall i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen understreket nettopp dette:

«I en tid der academia er under press fra politiske krefter mange steder i verden, er det særlig viktig at vi slår ring rundt den institusjonelle friheten som er en forutsetning for reell akademisk frihet.»

Dette medlem vil understreke at reell akademisk frihet har som forutsetning flere forhold enn kun styrets autonomi. Strukturelle forhold, som mulighet til å søke academia, uavhengig av kjønn, økonomi, etniske, sosiale eller geografiske forhold, er også en forutsetning for at den akademiske frihet blir reell.

Dette medlem viser til at komiteens medlemmer fra regjeringspartiene skriver at de legger til grunn at styret har vurdert hvilke konsekvenser studiestedsstrukturen kan få for andre deler av arbeids- og samfunnslivet, og hvordan behovene kan ivaretas på de stedene som kan få de største endringene. Dette medlem vil framheve at i saksutredningen fra Nord universitet var de regionale konsekvensene for nedleggingen av campus Nesna og sykepleierutdanningen i Sandnessjøen mangelfullt utredet. I høringsrunden til styrets behandling 26. juni kom det inn over 300 hørings svar. Det store flertall av disse var sterkt kritiske til nedleggingene, og svært mange etterlyste reelle vurderinger av de samfunnsmessige konsekvensene. Et enstemmig Nordland fylkesting har også bedt om at disse studiestedene skulle videreutvikles og videreføres, slik fusjonsavtalen forutsatte. Ingen av disse innvendingene ble tatt til følge av Nord universitet. Selv om Nord universitet har som mål å øke antall utdannede sykepleiere og lærere, har de ikke sannsynliggjort at denne økningen vil komme kystkommunene på Helgeland til gode. Det er disse kommunene som særlig har rekruttert til sykepleierutdanningen i Sandnessjøen, og det er til disse kommunene 93 pst. av de utdannede kandidatene har søkt seg tilbake til.

Dette medlem vil særlig peke på at Nord universitet ikke har vurdert hva tapet av to studiesteder som campus Nesna og sykepleierutdanningen i Sandnessjøen vil ha å si for høyere utdanning og for samfunnsutviklingen på Helgeland. På campus Nesna er det en topp moderne bygningsmasse, spesialtilpasset utdanning av lærere og førskolelærere, med spesialrom for kunst og håndverk, for kroppspøving, musikk, naturfag, drama med mer, med bibliotek tilrettelagt for høyere utdanning, grupperom, kontorer og lignende. Denne bygningsmassen er tilrettelagt for to tusen studenter og huset 140 kompetansearbeidsplasser som nå skal flyttes til Bodø. Betydningen av et slikt studiemiljø er ikke vurdert i Nord sine dokumenter. Konsekvensene av en slik endring er redusert til et spørsmål om å tilby samlinger for lærerutdanning og sykepleierutdanning på Mo. Hvordan behovet for spesialrom på Mo skal løses, er ikke utredet. Spørsmålet om utdanning av førskolelærere for Helgeland er også mangelfullt utredet.

Dette medlem merker seg at komiteens medlemmer fra regjeringspartiene i sin merknad viser til at universiteter og høyskoler sammen med fylkeskommunene har et særskilt ansvar for å ivareta tilgang til desentralisert utdanning, noe som også er trukket frem som et av de politikkområdene de nye regionene vil ha et økt ansvar for fra 1. januar 2020. Dette medlem vil peke på at Nordland fylkeskommune har vært oppmerksom på disse utfordringene og har derfor i en enstemmig uttalelse understreket at campus Nesna og sykepleierutdanningen i Sandnessjøen må videreføres som studiesteder.

Når en argumenterer for at det er en målsetting å legge til rette for mer desentralisert utdanning og gi flere tilgang til høyere utdanning uten at de må reise langt for å studere fast ved et universitet, må dette medlem stille seg spørrende til hvorfor ikke Nord universitet har vurdert å bygge videre på den kompetansen som finnes på Nesna og i Sandnessjøen, nettopp for å oppnå disse målsettingene. Fagmiljøet på Nesna har gjennom flere tiår utviklet stor kompetanse på nettopp desentralisert og samlingsbasert utdanning, som har gjort det mulig for studentene å kombinere jobb, familie og studier. Dette medlem vil peke på at kvinnespektivet ikke er vurdert i samband med endring av studiestedsstruktur. Flertallet av studentene som søker seg til desentralisert og samlingsbaserte utdanninger til lærer, førskolelærer og sykepleier, er kvinner. Denne målgruppen er avgjørende å nå dersom en skal greie å utdanne tilstrekkelig personale til disse profesjonene i alle deler av landet.

Dette medlem viser til lov om universiteter og høyskoler (uhl.), særlig uhl. § 1-3 Institusjonenes virksomhet og uhl. § 1-5 Faglig frihet og ansvar:

«Universiteter og høyskoler skal fremme og verne akademisk frihet. Institusjonene har et ansvar for å sikre at undervisning, forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid holder et høyt faglig nivå, og utøves i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper.»

Dette medlem mener det kan stilles spørsmål ved den måten som Nord universitet har forvaltet fusjonsavtalen som var grunnlaget for etableringen av Nord universitet. Gjennom høringen i Stortinget den 30. september kom det fram meldinger som viser at befolkningen føler seg lurt, og at løftene om videreføring og videreutvikling av studiestedene systematisk er satt til side umiddelbart etter fusjonen. Dette medlem mener at universitetenes frihet er gitt under et ansvar som må bygge på etiske prinsipper som gjør det mulig å ha tillit til inngåtte avtaler. En slik praksis kan skape presedens som kan føre til vansker med å inngå fusjonsavtaler i fremtiden.

Til spørsmålet om at styret for en institusjon har ansvaret for å legge strategi, fastsette organisering og disponere ressursene, er dette medlem enig i det, men vil likevel peke på at universitets- og høyskoleloven også pålegger styret et ansvar for at: «institusjonene drives effektivt og i overensstemmelse med de lover, forskrifter og regler som gjelder, og de rammer og mål som gis av overordnet myndighet.», jf. uhl. § 9-1. Loven pålegger institusjonen mange oppgaver, og det er nødvendig å balansere alle disse oppgavene og ikke bare fokusere på retten til å fastsette den interne organiseringen. Når det gjelder faglig frihet, er denne formulert på en eksplisitt måte i uhl. § 1-5 tredje ledd:

«Universiteter og høyskoler kan ikke gis pålegg eller instruksjoner om

- a) læreinholdet i undervisningen og innholdet i forskningen eller i det kunstneriske og faglige utviklingsarbeidet ...»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det er på dette feltet det er viktig å forsvare den faglige friheten, og ikke når det gjelder nedlegging av utdanningssteder med konsekvenser av stort samfunnsmessig omfang og som strider mot andre målsettinger som er satt av overordnet myndighet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å stoppe den vedtatte endringen av studiestedsstruktur, ved campus Nesna og sykepleierutdanningen i Sandnessjøen, ved Nord universitet.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å legge fram en helhetlig plan for framtidig struktur for høyere utdanning i Norge.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen om å følge opp strukturmeldingen for høyere utdanning med en plan for hvordan man styrker studiestedenes regionale rolle, og der det beskrives hvordan de brede profesjonsutdanningene og den praksisnære forskningen skal styrkes for å sikre tilgang til desentralisert utdanning over hele landet. Fremtidig høyere utdanning på Nesna skal være en del av planen.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre lærerutdanning på Nesna, blant annet ved å sikre økonomisk handlingsrom for utdanningen gjennom studieplasser, rekrutteringsstillinger og styrket budsjett.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med den varslede gjennomgangen av styringsprinsipper for høyere utdanning om å sørge for at målene om regionalt ansvar og lik tilgang til høyere utdanning i hele landet styrkes, og følges opp av utdanningsinstitusjonene.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen om å stoppe den vedtatte endringen av studiestedsstruktur, ved campus Nesna og sykepleierutdanningen i Sandnessjøen, ved Nord universitet.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 5

Stortinget ber om at styrevedtak om avvikling av studiesteder ved de enkelte institusjonene i UH-sektoren skal fremlegges for Stortinget for endelig behandling.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen jevnlig, og minst én gang i hver stortingsperiode, legge fram for Stortinget en analyse av finansieringssystemets innvirkning på strukturen i sektoren når det gjelder både studiesteder og fagtilbud.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen endre finansieringssystemet og innføre incentiver for desentraliserte studietilbud som er etterspurt av regionalt arbeids- og næringsliv.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 8*

Stortinget ber regjeringen om å legge fram en helhetlig plan for framtidig struktur for høyere utdanning i Norge.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Høyre, Framskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:146 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om en desentralisert høyere utdanning for kvalitet, velferd og bærekraftige lokalsamfunn – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 5. november 2019

Roy Steffensen

leder

Marit Arnstad

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Kunnskapsdepartementet v/statsråd Iselin Nybø til Utdannings og forskningskomiteen, datert 21. mai 2019****Svar på representantforslag dokument 8:146 S (2018–2019) om en desentralisert høyere utdanning for kvalitet, velferd og bærekraftige lokalsamfunn**

Jeg viser til representantforslaget fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Mona Fagerås, Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om en desentralisert høyere utdanning for kvalitet, velferd og bærekraftige lokalsamfunn.

I det videre vil jeg kommentere de konkrete forslagene i representantforslaget.

1.

Styret for Nord universitet vurderer nå den interne organiseringen av universitetet, herunder hvilke studiesteder universitetet bør ha. Rektor og administrasjonen ved universitetet har utarbeidet et forslag som er lagt frem for styret. Styret har diskutert videre prosess og sendt forslaget på høring, og har også bedt om ytterligere utredninger.

I et brev til Nord universitet, sendt i forkant av styremøtet 30. april 2019, har jeg vist til at det er viktig at styret vurderer hvilke konsekvenser studiestedstrukturen kan få for andre deler av arbeids- og samfunnslivet, og hvordan behovene kan ivaretas på de stedene som kan få de største endringene. Jeg har i brevet lagt til grunn at styret særlig vurderer hvordan behovene til helseforetakene kan dekkes, og at styret ikke forskutterer konklusjoner i pågående lokaliseringdiskusjoner.

Fastsetting av ny studiestedstruktur vil innebære vanskelige avveininger av hvordan ressurser best kan benyttes for at universitetet ivaretar sitt samfunnsoppdrag og utdanner kandidater som arbeidslivet og regionen etterspør. Jeg har merket meg at styret for universitetet i nevnte styremøte blant annet ba om at konsekvenser som endringer i studiestedsstruktur kan få for andre deler av arbeids- og samfunnsniv, må belyses og vurderes.

Som nevnt er forslaget til ny studiestedstruktur på høring, og universitetet jobber med ytterligere utredninger. Jeg legger til grunn at utredningene styret har bedt om, samt synspunkter som kommer frem i høringen, blir grundig vurdert av styret og administrasjonen. Jeg mener at regjeringen ikke skal gripe inn i prosessen som nå pågår.

2. og 3.

Organiseringen av universitets- og høyskolesektoren er svært viktig, ikke bare for studentene og de ansatte, men for hele samfunnet. Derfor la regjeringen i 2015 frem en stortingsmelding om strukturreformen i universitets- og høyskolesektoren, Meld. St. 18 (2014-2015) *Konsentrasjon for kvalitet, strukturreform i universitets- og høyskolesektoren* (strukturemeldingen). Stortingsmeldingen viser til dialogen mellom Kunnskapsdepartementet og universitetene og høyskolene, og hvilke sammenslåinger som det ble jobbet med. Jeg mener regjeringen gjennom strukturremeldingen har lagt frem en helhetlig plan for fremtidig struktur for høyere utdanning i Norge.

I strukturremeldingen viser regjeringen til at det er nødvendig å endre strukturen i universitets- og høyskolesektoren og samle ressursene på færre, men sterkere institusjoner. En del studiesteder har hatt vanskelig for å tiltrekke seg studenter og ansatte. Dette har vært en vedvarende tendens, og befolkningsutviklingen fremover tilsier at en del studiesteder kan få enda dårligere rekrutteringsgrunnlag i årene som kommer. For å møte denne utviklingen, har det vært viktig at institusjonene har tilstrekkelig store fagmiljøer, at de kan omstille virksomheten og tilby utdanninger der det er størst behov og etterspørsel.

Strukturreformen ble gjennomført for å styrke kvaliteten på utdanningen og forskningen. Videre var det et viktig mål at tilgangen til høyere utdanning skal være god over hele landet, og institusjonenes regionale rolle skal videreutvikles. Uavhengig av hvor utdanningene tilbys, må de være forankret i solide fagmiljøer og holde høy kvalitet. Studietilbudene må tilpasses ulike typer studenter og gi muligheter til å lære hele livet.

Strukturremeldingen viser til at sammenslåingene som regjeringen ville gjennomføre, gjaldt institusjoner, ikke studiesteder. Universitets- og høyskoleloven slår fast at styret for en institusjon har ansvaret for å legge strategien, fastsette organiseringen og disponere ressursene. Hvilke studiesteder en institusjon skal ha, hvordan utdanningen og forskningen skal organiseres, og hva som skal tilbys hvor, er det styret ved Nord universitet nå arbeider med.